

INFORMACIÓ – CONEIXEMENT – SAVIESA

“Canto al Solstici d’estiu” – El Miracle 30 de juny – 2 de juliol, 2023

Albert Soler

La novel·la *Canto jo i la muntanya balla* té un component sapiencial que expressen les veus d’alguns dels personatges: les trompetes, l’Hilari ja mort, la Palomita... Aquest component sapiencial ens ha convidat també a aproximar-nos a la novel·la des de la sapiència. Per això penso que val la pena precisar quin lloc ocupa la saviesa en els àmbits del saber humà; això ens ajuda a entendre el que hem fet en aquest curs.

Podem distingir tres àmbits del saber: la informació, el coneixement i la saviesa.

La informació transmet dades. Avui, gràcies a les noves tecnologies, tenim sistemes per acumular dades i fer-les circular en grans quantitats i a gran velocitat. Però acumular dades no significa conèixer el que signifiquen. Aquest és, per tant, un nivell molt elemental del saber. Tampoc les noves eines d’intel·ligència artificial (com ara el Xat GPT) no superen aquest llindar: malgrat el que pugui semblar, aquestes eines no entenen els textos que construeixen; es basen en la gestió d’enormes quantitats d’informació que tracten de manera estadística i probabilística. Estan en el nivell de la sintaxi però no en el de la comprensió.

El coneixement suposa la capacitat d’articular críticament la informació. Em refereixo, per tant, al coneixement racional. Per accedir a aquest àmbit del saber és necessari formar-se. I és indispensable el sentit crític. “Crític” ve del llatí “kritikós”, que vol dir “acte de jutjar”. En efecte, el coneixement implica la distinció, la valoració, la separació dels elements que componen la realitat. Distingir i separar ens fa possible actuar sobre la realitat amb gran eficàcia. El sentit crític, d’altra banda, evita que confonguem les coses i, per tant, que donem per bo allò que és fals o nociu. Aquest és l’àmbit de la ciència. Precisament en la formació del mot “ciència” hi ha l’arrel indoeuropea (*sky) que significa “tallar”. El coneixement és un procés en el qual, partint d’un estímul inicial, encetem una conversa (amb nosaltres, amb els altres, amb els que ens han precedit; de manera presencial o gràcies a l’escriptura o a les noves tecnologies) que ens ha de portar a una comprensió; és a dir, a distingir un aspecte de la realitat del qual no érem conscients. Els estudis universitaris afavoreixen el coneixement crític i racional.

La saviesa és un àmbit diferent del saber. No és racional però tampoc irracional: és raonable. Està vinculat a l’experiència; és a dir, a la percepció integrada de la realitat. El coneixement científic, per contra, té en l’abstracció una de les seves eines més poderoses; “abstreure” precisament vol dir “separar”. La saviesa percep la realitat com un flux, no com una suma d’elements. El temps és un flux, no pas una suma de segons. La música és un flux, no una suma de notes. Descompondre el temps en fraccions ens permet fer moltes coses, però el temps descompost en fraccions i mesurat amb rellotges i calendaris és una abstracció. En realitat, el temps és una experiència que fem amb tot el nostre ésser, sempre que no visquem condicionats per les abstraccions que en fem. Els cursos de l’Aula de Literatura i Meditació tenen un caràcter eminentment sapiencial.

En el cas de la saviesa, és l'experiència allò que actua d'estímul i la memòria d'aquesta experiència és allò que genera la conversa interior, que es pot enriquir (és clar!) amb altres converses. Tot plegat condueix a la comprensió, però en aquest cas es tracta d'una comprensió que no necessàriament ha de ser intel·lectual i conscient. És una comprensió raonable però no racional ni irracional. Perquè des del punt de vista de la saviesa allò que compta és la percepció de la realitat mitjançant la integració de totes les nostres capacitats, de manera contemplativa. I contemplativament vol dir sense "judicis", sense separacions, sense valoracions. És a dir, la contemplació del que és, del que hi ha, del que s'esdevé. Es tracta d'una percepció gustosa, que assaboreix sense separar. Precisament "saviesa" i "sapiència" venen de la mateixa família de paraules que "sabor". En aquest àmbit del saber, la formació no és imprescindible. De fet, tots coneixem persones sàvies que no tenen estudis.

En l'àmbit del coneixement ens situem en l'àmbit del "posseir", del "prestigi" i del "poder". No necessàriament aquests tres elements són negatius. Podem posseir coneixements, això ens pot donar prestigi públic (o satisfacció personal) i això ens pot permetre fer coses positives per a la societat. És clar que també podem posar el coneixement al servei d'interessos personals o de grup, de manera que estigui en benefici només d'uns quants (o de mi sol).

En canvi, en l'àmbit de la saviesa estem en l'àmbit del "ser", de la "simplicitat" i del "compartir". La saviesa i el posseir s'exclouen; i també la saviesa i la vanitat; igual com la saviesa i l'egoisme. El coneixement sapiencial, perquè és contemplatiu, no pretén posseir i ens situa en el ser, en el que soc, en el que és, en el que hi ha. Perquè és contemplatiu, tendeix a la simplicitat, evita l'enfargament intel·lectual. Perquè es mou entre el ser i la simplicitat, afavoreix la compartició d'allò que es percep com un do (no com una possessió).

Tot plegat, però, no vol dir que no sigui possible alinear el coneixement amb el ser, amb la simplicitat i el compartir. Ni que saviesa i coneixement siguin incompatibles. Al contrari, la saviesa es pot beneficiar del coneixement i el coneixement de la saviesa. El coneixement crític és imprescindible però ha d'evitar la pretensió de l'exclusivitat: la ciència no és l'única manera de saber possible; no perdem de vista que els humans compartim saber sapiencial des de la nit dels temps.

Tres textos bíblics sapiencials per reflexionar: Cohèlet 1,1-11; 3,1-15. Saviesa 6,12-30. El *Llibre de la saviesa* personalitza la Saviesa perquè això evita l'orgull, la petulància, de qui es creu haver aconseguit la saviesa i posseir-la.

El temps no es pot posseir (l'espai sí). El temps és més important que l'espai. Podem fer-nos la il·lusió de viure en un espai, quan en realitat vivim en el temps. Els espais els podem conquerir però el temps ens l'han donat. Doncs bé, la saviesa és sobretot temps; és a dir, percepció del temps i gestió del temps en benefici de tothom, començant per mi mateix. Els temps de la saviesa són llargs. La paciència engendra saviesa.